

DOI: 10.5604/01.3001.0053.8727

Paweł Kobes

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
e-mail: pawel.kobes@collegiumwitelona.pl

Pierwszy ośrodek kuratorski w wyższej uczelni

STRESZCZENIE

Stworzenie nowej regulacji prawnej dotyczącej postępowania z nieletnimi w postaci ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich stało się okazją do zwiększenia ilości ośrodków kuratorskich w Polsce, co być może zapoczątkuje trwały wzrost znaczenia tego środka wychowawczego w systemie postępowania z nieletnimi. Efektem tej jakościowej zmiany jest powołanie pierwszego ośrodka kuratorskiego w budynku uczelni wyższej, co już przyniosło niespodziewane, ale bardzo pozytywne rezultaty.

Słowa kluczowe: ośrodek kuratorski, nieletni, resocjalizacja, wolontariat, uczelnia wyższa.

Wprowadzenie

Uchwalenie ustawy z 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich¹ (dalej u.w.r.n.), która zastąpiła obowiązującą przez okres 40 lat ustawę z dnia 17 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich² (dalej u.p.n.) stwarza szansę na ponowne dostrzeżenie znaczenia i roli ośrodków kuratorskich jako środków oddziaływania wychowawczego. Tym bardziej że Ministerstwo Sprawiedliwości zwiększa liczbę ośrodków kuratorskich. Jednym z takich ośrodków jest Ośrodek Kuratorski nr 1 przy Sądzie Rejonowym w Legnicy, który jako pierwszy w Polsce funkcjonuje w budynku uczelni wyższej – Collegium Witelona Uczelni Państwowej z siedzibą w Legnicy (dalej Uczelni). Z tego względu warto wskazać zalety ośrodka kuratorskiego jako środka wychowawczego, które nabierają dodatkowego charakteru w ramach współpracy z uczelnią wyższą.

¹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1700.

² Dz. U. z 2018 r., poz. 969 ze zm.

Historia ośrodków kuratorskich

U podstaw powołania do życia ośrodków kuratorskich legła konieczność zapewnienia opieki i nadzoru nad liczną rzeszą dzieci w czasie wolnym od nauki z tego powodu, że ich naturalne środowisko cechowała w tym zakresie niewydolność³. Pierwowzorem dla ośrodków kuratorskich było powołanie w roku 1966 klubu dla trudnej młodzieży przez pracowników Katedry Pedagogiki Resocjalizacyjnej Uniwersytetu Warszawskiego kierowanej przez prof. S. Jedlewskiego. Wychowankowie, którzy przychodzili do tego klubu, nazwali go „Nasz Klub”, a kierowała nim K. Sawicka – ówczesna studentka V roku Wydziału Psychologii i Pedagogiki UW⁴. Zakres działalności Klubu stał się wzorcem dla określenia zakresu działalności późniejszych ośrodków kuratorskich.

Pierwsze kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą powstały w 1971 r., do których sądy kierowały nie tylko nieletnich zdemoralizowanych, ale także dzieci nie zaniebane wychowawczo. Ośrodki kuratorskie od samego początku były bardzo atrakcyjne dla nieletnich, o czym świadczy fakt, że chciały do nich przychodzić także dzieci, które nie były do nich kierowane, a miały rówieśników w tych placówkach. Do roku 2001 prawie przy każdym sądzie rejonowym funkcjonował ośrodek kuratorski. Od roku 2001 dobry klimat dla ośrodków kuratorskich skończył się, gdyż w tym właśnie roku wstrzymano kierowanie do nich dzieci zaniebane wychowawczo. Wówczas, z uwagi na zbyt małą liczbę orzekania tego środka wobec nieletnich, ośrodki kuratorskie bardzo poważnie straciły na znaczeniu⁵.

Z informacji Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że „do roku 2001 przy prawie każdym sądzie rejonowym działał ośrodek kuratorski, dzisiaj jest ich w całej Polsce około 116 (sądów rejonowych jest 318). W konsekwencji powyższego w większości sądów rejonowych sędziowie rodzinni są pozbawieni możliwości orzekania tego środka wychowawczego. Aktualnie postanowienie sądu o zastosowaniu wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci skierowania do ośrodka kuratorskiego jest stosowane wobec około 1400 nieletnich (dane z formularza statystycznego MS-S40r, sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020, które zawiera jedynie dane o liczbie i zmianach w liczbie ośrodków kuratorskich).

Po dokonaniu analizy dotyczącej funkcjonowania ośrodków kuratorskich działających na terenie wszystkich apelacji – Ministerstwo Sprawiedliwości w 2019 r. podjęło zobowiązanie, sformułowane między innymi w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego na lata 2020–2030, wyrażone w działaniu „Zmniejszenie zjawiska przestępczości nieletnich”, w którym zaplanowało postępujący rozwój ośrodków kuratorskich poprzez znaczne zwiększenie

³ B. Kowalska-Ehrlich, *Zasady postępowania z nieletnimi i młodocianymi* [w:] *Prawne podstawy resocjalizacji i zapobiegania przestępczości*, red. A. Krukowski, Warszawa 1983, s. 290.

⁴ Zob. szerzej na temat działalności klubu: M. Górecki, *Wolontariat osobliwy – przyczynek do historii międzynarodowych studenckich kół penitencjarnych* [w:] *Profesor Stanisław Walczak promotor reform więziennictwa polskiego w latach 1957–1969*, red. M. Porowski, M. Tygielski, Legnica, 2012, s. 177–179

⁵ P. Kobes, *Resocjalizacja nieletnich, wobec których orzeczono środek wychowawczy w postaci skierowania do ośrodka kuratorskiego*, Warszawa 2021, ss. 50. Raport sporządzony dla Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2022/03/IWS_Kobes-P.-_Resocjalizacja-nieletnich-wobec-ktorych-orzeczono-srodek-wychowawczy-w-postaci-skierowania-do-osrodka-kuratorskiego.pdf, dostęp: 15.05.2023 r.

ich liczby, w celu zapewnienia sądom rodzinnym w Polsce możliwości orzekania tego środka wychowawczego”⁶.

Działania Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie zwiększenia liczby ośrodków kuratorskich są konieczne, ponieważ w czasie obowiązywania u.p.n. ośrodki kuratorskie nie cieszyły się dużą popularnością, o czym może świadczyć poniższe zestawienie.

Tabela 1. Wybrane środki opiekuńczo-wychowawcze orzekane samoistnie w latach 2014–2020

Rodzaj orzeczonego środka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem orzeczone środki	37 926	32 207	32 012	27 985	29 523	27 965	21 342
Liczba nieletnich, wobec których orzeczono środki wychowawcze	31 501	26 476	26 242	22 816	23 941	22 538	17 065
Nadzór kuratora	11 765	9 865	9 977	8 498	9 031	8 590	6 336
Zobowiązanie do: <ul style="list-style-type: none"> • naprawienia szkody • przeproszenia pokrzywdzonego • wykonanie prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego • wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz społeczności lokalnej 	2 844	2 536	2 443	2 305	2 328	2 012	1 635
Nadzór rodziców lub opiekuna	3 023	2 213	2 198	1 811	1 958	1 764	1 237
Nadzór osoby godnej zaufania, organizacji lub zakładu pracy	19	10	10	13	8	5	15
Skierowanie do ośrodka kuratorskiego	562	583	564	477	501	549	366
Zobowiązanie rodziców lub opiekuna do określonego zachowania (art. 7 u.p.n.)	188	173	188	206	166	450	411

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Opracowania wieloletnie. Nietelni wg orzeczonych środków. Prawomocne orzeczenia w latach 2008–2020*, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>, dostęp: 19.05.2023 r.

Jak wynika z powyższej tabeli, sądy rodzinne najczęściej orzekały środek wychowawczy w postaci samoistnego nadzoru kuratora sądowego (art. 6 pkt 5 u.p.n.), który stanowił około 10% wszystkich orzeczonych środków wychowawczych stosowanych wobec nieletnich. Natomiast środek w postaci skierowania nieletniego do ośrodka kuratorskiego był orzekany stosunkowo rzadko. Wynikało to głównie z faktu stosunkowo ograniczonej liczby ośrodków kuratorskich w skali kraju. Ponadto sądy rodzinne, nawet mając możliwość orzekania takiego środka, rezygnowały z tego, wskazując często, że to kuratorzy sami powinni wnioskować o zastosowanie tego środka⁷. Tym samym w praktyce skutkowało to tym, że potencjał tego środka oddziaływania był niewykorzystany.

⁶ Z pisma Pani Beaty Turek – Dyrektora Departamentu Spraw Rodzinnych i Nietelnych skierowanego do mnie 2 sierpnia 2020 r.

⁷ P. Kobes, *Resocjalizacja nietelnych...*, s. 11

Istota działania ośrodków kuratorskich

Skierowanie nieletniego do ośrodka kuratorskiego taktowane jest jako swoista odmiana nadzoru kuratorskiego⁸. Dlatego zasadne jest jego orzekanie w przypadku, gdy samoistny nadzór kuratora jest niewystarczającym środkiem wychowawczym⁹. W praktyce ośrodki kuratorskie stwarzają nieletnim zastępcze środowisko wychowawcze¹⁰.

Środek wychowawczy w postaci skierowania nieletniego do ośrodka kuratorskiego z punktu widzenia możliwości oddziaływania na nieletniego zawiera same zalety, które dają temu środkowi oddziaływania przewagę nad innymi instytucjami resocjalizacyjnymi z wielu powodów.

Po pierwsze, skierowanie nieletniego do ośrodka kuratorskiego jest efektywniejsze niż orzeczenie środka wychowawczego w postaci samoistnego nadzoru kuratora, ponieważ już chociażby sam kontakt kuratora z nieletnim jest częstszy, bo nieletni obowiązany jest przychodzić do ośrodka 20 godzin w tygodniu. Tym samym podejmowane oddziaływania są intensywniejsze, co bardzo kontrastuje z nadzorem kuratora, który nierzadko spotyka się bezpośrednio z nieletnim jeden raz w miesiącu przez kilkanaście minut.

Po drugie, w ośrodku kuratorskim kuratorzy mogą kompleksowo i w sposób pogłębiony wykonywać wszystkie funkcje przewidziane dla tego środka wychowawczego, tj. funkcję diagnostyczną, wychowawczą, profilaktyczną, resocjalizacyjną, kontrolno-informacyjną, a także niedostrzegalną w praktyce i w nauce funkcję tzw. edukacyjno-aktywizującą realizowaną w stosunku do innych podmiotów lub osób niż nieletni, zaangażowanych w proces ich rozwoju psychospołecznego¹¹.

Po trzecie, co wynika z powyższego, w przypadku niepowodzeń szkolnych nieletniego, jego problemów z realizacją obowiązków szkolnych, systematyczne uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w ośrodku pozwala na wyeliminowanie deficytów edukacyjnych. Spośród wszystkich form aktywności ośrodka to właśnie pomoc nieletnim w nadrabianiu braków edukacyjnych stanowi zasadniczą część pracy kuratorów pracujących z nieletnimi w ośrodku. To właśnie oni muszą stać się matematykami, fizykami, polonistami czy też „nauczycielami innych przedmiotów” i podjąć walkę o otrzymanie przez swoich podopiecznych promocji do następnej klasy.

Po czwarte, poza zindywidualizowanymi formami oddziaływań nieletni skierowany do ośrodka ma szansę na uczestnictwo w zajęciach grupowych, czego nie stworzy mu nadzór kuratora. Szczególnie ważne są zajęcia socjoterapeutyczne czy np. treningi zastępowania agresji. Jest to szczególnie istotne, gdy postępowanie dotyczy nieletniego dopuszczającego się w przeszłości zachowań agresywnych, będących podstawą wszczęcia wobec niego postępowania o stwierdzenie demoralizacji. Wartością tych zajęć jest współudział w nich nieletnich przejawiających podobne zachowania, podczas których muszą oni wspólnie rozwiązywać konfliktowe sytuacje.

⁸ A. Haak-Trzuskawska, H. Haak, *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 41.

⁹ K. Gromek, *Komentarz do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, Warszawa 2004, s. 121.

¹⁰ R. Borowski, D. Wysocki, *Instytucje wychowania resocjalizującego*, Płock 2001, s. 70.

¹¹ Zob. szerzej na temat tych funkcji, a zwłaszcza nowo zdefiniowanej funkcji edukacyjno-aktywizującej [w:] P. Kobes, *Funkcje kuratora w polityce kryminalnej*, Warszawa 2019, s. 157 i nast.

Po piąte, pobyt w ośrodku stanowi dla nieletnich okazję do zgodnego współzystowania z innymi dziećmi pod okiem wychowawców, co pozwala na nabywanie i rozwijanie ich kompetencji społecznych, których bardzo często nie posiadają. Ujawnia się to m.in. poprzez brak zdolności nawiązywania jakiegokolwiek kontaktu (wzrokowego, słownego) z innymi podopiecznymi.

Po szóste, ośrodek – jak żadna inna instytucja resocjalizacyjna – stwarza duże możliwości pedagogizacji rodzin nieletnich nie tylko poprzez indywidualne rozmowy, ale także przez warsztaty organizowane dla rodziców. Ci ostatni chętniej współpracują z kuratorami i innymi osobami pracującymi w ośrodku kuratorskim w procesie kształtowania prawidłowych postaw ich dzieci niż z placówkami resocjalizacyjnymi o charakterze zamkniętym. Tym samym orzeczenie wobec nieletniego omawianego środka pozwala na realizację oddziaływań wychowawczych przy jednoczesnym kształtowaniu właściwych postaw rodzicielskich.

Po siódme, co wiąże się z powyższym, dodatkowa przewaga skierowania nieletniego do ośrodka nad orzeczeniem nadzoru kuratora polega na tym, że w sytuacji występowania w jego środowisku rodzinnym zjawisk patologicznych istnieje możliwość podejmowania w ośrodku takich oddziaływań wobec nieletniego, które przyczynią się jeżeli nie do neutralizacji ich wpływu na dalszy jego rozwój i postawy to przynajmniej do jego ograniczenia.

Po ósme, intensywny kontakt nieletniego z kuratorami w ośrodku pozwala na dokładną obserwację jego zachowań i postaw oraz zmian w tym zakresie. Dzięki temu kuratorzy pracujący z nieletnim na co dzień są w stanie dokładnie zdiagnozować nieletniego, jego potrzeby, deficyty społeczne, postawy oraz zachowania wymagające korekty. Z kolei taka głębsza i dokładniejsza diagnoza pozwoli sądowi rodzinnemu na podjęcie optymalnych z punktu widzenia dobra nieletniego rozstrzygnięć dotyczących jego dalszych losów.

Po dziewiąte, nie bez znaczenia jest również fakt, że orzeczenie w postaci skierowania nieletniego do ośrodka kuratorskiego może zostać wydane wobec kilku nieletnich w tym samym czasie, co nie wpływa na obciążenie pracą kuratorów rodzinnych, gdyż wielu nieletnich może być poddawanych jednoczesnemu oddziaływaniu kilku tych samych kuratorów w ośrodku. A zatem takie działanie sądów rodzinnych służy zmniejszeniu obciążenia pracy kuratorów rodzinnych.

Brak jest oficjalnych danych na temat wieku, w którym nieletni najczęściej są kierowani do ośrodków. Jednakże z przeprowadzonych wywiadów wynika, że najczęściej są to nieletni w wieku starszym, tj. 14–17 lat. W opinii kuratorów pracujących w ośrodkach jest to stanowczo za późno z uwagi na pogłębiony poziom demoralizacji i mocno już w tym wieku utrwalone negatywne postawy lub bardzo duże deficyty społeczne. Kuratorzy w wywiadach podkreślali, że dużo większa skuteczność oddziaływań realizowanych w ośrodkach dotyczy dzieci młodszych, tj. 6–7 rok życia¹². Jest to bardzo słuszny postulat, który zasługuje na poważną analizę. Za jego przyjęciem przemawia szereg argumentów. Aby je przytoczyć, najpierw należy jednak pokrótce opisać zmiany rozwojowe zachodzące u dzieci w okresie od 6–7 do 12 lat. Na te lata przypada okres rozwojowy człowieka, który w psychologii rozwojowej określa się jako okres późnego dzieciństwa (zwany także młodszym wiekiem szkolnym)¹³.

¹² P. Kobes, *Resocjalizacja nieletnich...*, s. 39.

¹³ R. Stefańska-Klar [w:] *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*, t. 2, red. B. Harwas-Napierała, J. Trempała, Warszawa 2000, s. 152–153. Zob. szerzej na temat etapów rozwojowych człowieka: P. Kobes, *Prawny system przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich*, Warszawa 2011, s. 24 i nast.

Ośrodek kuratorski w Collegium Witelona Uczelni Państwowej

Pomysł utworzenia ośrodka kuratorskiego w budynku uczelni wyższej Collegium Witelona Uczelni Państwowej z siedzibą w Legnicy¹⁴ wyszedł od dr. P. Kobesa, który opracowywał w 2021 r. raport pt. *Resocjalizacja nieletnich, wobec których orzeczono środek wychowawczy w postaci skierowania do ośrodka kuratorskiego* na zlecenie Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości¹⁵. W ramach opracowywania raportu został nawiązany kontakt z ówczesnym Zastępcą Kuratora Okręgowego w Legnicy – Joanną Chudzikiewicz, która była od początku zainteresowana utworzeniem przynajmniej jednego ośrodka na terenie objętym właściwością miejscową Sądu Okręgowego w Legnicy. Następnie pomysł powołania ośrodka kuratorskiego w budynku Uczelni został przedstawiony władzom Collegium Witelona Uczelni Państwowej, które przyjęły tę ideę z entuzjazmem, widząc korzyść zarówno dla przyszłego ośrodka, jak również dla Uczelni. Z uwagi na to, że pomysłodawcą był dr Paweł Kobes, będący wykładowcą na Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych, w proces organizacyjny nad utworzeniem tej instytucji został zaangażowany Dziekan tego wydziału – dr inż. Piotr Nadybski.

Prace nad tworzeniem ośrodka kuratorskiego w budynku Uczelni trwały rok czasu i zostały zakończone sukcesem w dniu 15 grudnia 2022 r., w którym został powołany pierwszy ośrodek kuratorski w okręgu legnickim i jednocześnie pierwszy ośrodek kuratorski w Polsce mający swoją siedzibę w wyższej uczelni. Jego nazwa brzmi: Ośrodek Kuratorski nr 1 przy Sądzie Rejonowym w Legnicy. Pierwszym kierownikiem Ośrodka została Janna Chudzikiewicz, kurator zawodowy dla dorosłych, która – jak wcześniej wspomniano – była współinicjatorką utworzenia tej placówki. Ponadto w działalność Ośrodka zaangażowanych jest czterech kuratorów, którzy jako wychowawcy prowadzą kompleksowe oddziaływania wobec nieletnich: Ilona Bering – kurator zawodowy dla dorosłych, wychowawca Ośrodka, Agnieszka Czarachowicz – kurator zawodowy dla dorosłych, wychowawca Ośrodka, Anna Smolikowska – kurator zawodowy dla dorosłych, wychowawca Ośrodka, Barbara Kawałko – kurator społeczny dla dorosłych i pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Legnicy, Barbara Szymczak – socjoterapeutka. Wszystkie te osoby realizują kompleksowe oddziaływania wobec nieletnich o charakterze wychowawczym, resocjalizacyjnym, terapeutycznym, profilaktycznym i kontrolnym, zorientowane na zmianę postaw nieletnich i prawidłowy ich rozwój.

W tym miejscu należy podkreślić, że skład wychowawców pracujących w Ośrodku jest także pewnego rodzaju ewenementem, ponieważ nie ma wśród nich żadnego kuratora rodzinnego, a szeroką działalność Ośrodka realizują kuratorzy dla dorosłych, co umożliwia art. 165 u.w.r.n., który wskazuje, że zadania ośrodka kuratorskiego są realizowane przez kierownika ośrodka, zawodowych i społecznych kuratorów sądowych, specjalistów lub inne osoby wspierające działalność ośrodka. Choć w zakresie powołania na kierownika ośrodka preferowani są kuratorzy rodzinni, to w przypadku gdy nie jest możliwe powołanie kierownika ośrodka spośród zawodowych kuratorów rodzinnych, wówczas prezes sądu rejonowego powołuje kierownika ośrodka spośród zawodowych kuratorów dla dorosłych (art. 166 u.w.r.n.). Wskazane rozwiązania ustawowe stanowią bardzo istotne *novum* w zakresie regulacji dotyczącej

¹⁴ Zob. informację na temat ośrodka powstałego w uczelni wyższej [w:] P. Szymaniak, *Ośrodki kuratorskie po latach wracają do łask*, „Gazeta Prawna” 2023, nr 94, s. B6.

¹⁵ P. Kobes, *Resocjalizacja nieletnich...*

osób mogących realizować zadania w ośrodku kuratorskim, bowiem uchylone przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2001 r. w sprawie ośrodków kuratorskich¹⁶ przewidywały w § 8 ust. 1 możliwość pracy w ośrodku jedynie dla kuratorów rodzinnych. To ograniczenie eliminowało kuratorów dla dorosłych, a tym samym potencjał setek ludzi, którzy bardzo chętnie podzieliliby się swoimi pasjami z młodymi ludźmi, którym brakuje nierzadko wzorców zachowań. Dlatego wskazane wyżej rozwiązania normatywne należy ocenić pozytywnie. Tym bardziej że bez ich wprowadzenia nie powstałby ośrodek kuratorski w Legnicy, gdyż żaden z kuratorów rodzinnych w Legnicy nie był zainteresowany jego utworzeniem, a tym bardziej realizacją zadań w ramach jego struktury.

Na tym etapie funkcjonowania Ośrodka bardzo przydało się jego funkcjonowanie w budynku Uczelni, ponieważ wśród studentów znalazły się osoby chętne do pomocy w wyrównaniu zaniedbań edukacyjnych nieletnich.

Tym samym bardzo ważnym wsparciem w działalności Ośrodka stali się pierwsi wolontariusze Ośrodka będący studentami prawa i bezpieczeństwa wewnętrznego: Aleksy Chowaniec, Anna Janik, Weronika Jarosz, Joanna Uważna, Julia Stasiowska, Aneta Wiatr, Mateusz Wójcik. Studenci przed podjęciem realizacji zadań w Ośrodku przeszli podstawowe szkolenia przeprowadzone przez Kierownika Ośrodka – Jannę Chudzikiewicz z zasad funkcjonowania Ośrodka, a także z zasad postępowania z podopiecznymi.

W każdym ośrodku kuratorskim poza działalnością resocjalizacyjno-wychowawczo-terapeutyczną wychowawcy bardzo dużo czasu poświęcają na pracę z podopiecznymi w zakresie wyrównywania opóźnień edukacyjnych, m.in. poprzez pomoc w odrabianiu lekcji czy wyjaśnianie materiału z zajęć szkolnych, z którego przyswojeniem dzieci mają problem. Również w przypadku Ośrodka w Legnicy problemy edukacyjne podopiecznych stanowiły najpoważniejsze wyzwanie dla wychowawców, tym bardziej że pierwsi nieletni zostali skierowani do Ośrodka pod koniec marca, co wymagało bardzo dużego zaangażowania wychowawców, żeby mogli z powodzeniem przejść do kolejnej klasy. Dlatego wychowawcy musieli stać się w bardzo krótkim czasie jednocześnie matematykami, polonistami, historykami, poliglotami.

Z tego względu pierwszym zadaniem wolontariuszy – i jednocześnie najważniejszym wyzwaniem stojącym przed wychowawcami Ośrodka – było zahamowanie pogłębiającego się procesu niepowodzeń szkolnych nieletnich i podjęcie działań zmierzających do nadrobienia przez nich zaległości edukacyjnych. Kierownik Ośrodka wykorzystała wiedzę i umiejętności wolontariuszy z poszczególnych przedmiotów, kierując ich do pracy z nieletnimi. Tym sposobem Kierownik Ośrodka, wychowawcy i wolontariusze osiągnęli w krótkim czasie bardzo poważany sukces, ponieważ wszystkie dzieci zagrożone pozostaniem w dotychczasowej klasie z powodu niespełniania wymogów edukacyjnych z powodzeniem zakończyły rok szkolny 2022/20223.

W ramach szerokiego spektrum zajęć ujętych w harmonogramie zajęć Kierownik Ośrodka uwzględniała także formy aktywności z zaangażowaniem studentów i pracowników Uczelni. Podopieczni Ośrodka mieli możliwość zobaczenia całej Uczelni, przysłuchiwali się zajęciom z prawa administracyjnego, a także wysłuchali specjalnie dla nich przeprowadzonego wykładu. Ponadto jeden ze studentów ratownictwa medycznego z Wydziału Nauk o Zdrowiu i Kulturze Fizycznej przeprowadził dla podopiecznych Ośrodka zajęcia praktyczne z pierwszej pomocy. Przy tej okazji nieletni mieli możliwość przećwiczenia właściwego

¹⁶ Dz. U. Nr 120, poz. 1294.

ułożenia nieprzytomnej osoby, wkłucia wenflonu do sztucznej żyły i wiele innych czynności mogących uratować życie.

Ponadto podopieczni Ośrodka mieli możliwość uczestniczenia w Juwenaliach na terenie Uczelni, w tym wysłuchania koncertów różnych zespołów, które zostały zaproszone z tej okazji.

Dla Uczelni i studentów stworzenie siedziby Ośrodka w budynku Uczelni również ma wiele korzyści. Przede wszystkim studenci kierunków prawa, pedagogiki, a w przyszłości również psychologii, mają możliwość odbywania praktyk pod okiem wysoko sprofesjonalizowanej kadry kuratorów zawodowych. Ponadto studenci w ramach wolontariatu realizują w praktyce te efekty kształcenia, które uzyskali w ramach poszczególnych przedmiotów. Dodatkowo – co nie jest bez znaczenia – wolontariusze podnoszą swoje kompetencje społeczne, ponieważ praca z nieletnimi, często będącymi po różnych przejściach, wymaga odpowiedniego podejścia, aby wzbudzić w nich zaufanie i poczucie bezpieczeństwa.

Od przyszłego roku akademickiego planowane są dalsze wspólne działania Uczelni i Ośrodka na rzecz resocjalizacji nieletnich, które obejmować będą m.in. uczestnictwo tych ostatnich w wykładach dla studentów oraz szersze zaangażowanie studentów i kadry wykładowej Uczelni.

Wnioski końcowe

Zwiększenie liczby ośrodków kuratorskich, a tym samym wzmocnienie omawianego środka w systemie postępowania z nieletnimi, jest bardzo pozytywnym rozwiązaniem. Także umiejscowienie siedziby ośrodka kuratorskiego w budynku wyższej uczelni i jednocześnie stworzenie solidnych podstaw do ścisłego kooperowania obu podmiotów niewątpliwie tworzy nową jakość i poszerza możliwości oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych wobec nieletnich. Dlatego inne sądy rejonowe powinny również szukać partnerstwa z uczelniami wyższymi na rzecz optymalnego rozwoju ośrodków kuratorskich.

Bibliografia

- Borowski R., Wysocki D., *Instytucje wychowania resocjalizującego*, Płock 2001.
- Górecki M., *Wolontariat osobliwy – przyczynek do historii międzynarodowych studenckich kół penitencjarnych* [w:] *Profesor Stanisław Walczak promotor reform więziennictwa polskiego w latach 1957–1969*, red. M. Porowski, M. Tygielski, Legnica 2012.
- Gromek K., *Komentarz do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, Warszawa 2004.
- Haak-Trzuskawska A., Haak H., *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Kowalska-Ehrlich B., *Zasady postępowania z nieletnimi i młodocianymi* [w:] *Prawne podstawy resocjalizacji zapobiegania przestępczości*, red. A. Krukowski, Warszawa 1983.
- Kobes P., *Funkcje kuratora w polityce kryminalnej*, Warszawa 2019.
- Kobes P., *Prawny system przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich*, Warszawa 2011.
- Kobes P., *Resocjalizacja nieletnich, wobec których orzeczono środek wychowawczy w postaci skierowania do ośrodka kuratorskiego*, Warszawa 2021, ss. 50. Raport sporządzony

dla Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2022/03/IWS_Kobes-P-_Resocjalizacja-nieletnich-wobec-ktorych-orzeczono-srodek-wychowawczy-w-postaci-skierowania-do-osrodka-kuratorskiego.pdf

Stefańska-Klar R. [w:] *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*, t. 2, red. B. Harwas-Napierała, J. Trempała, Warszawa 2000.

Szymaniak P., *Ośrodki kuratorskie po latach wracają do łask*, „Gazeta Prawna” 2023, nr 94.

SUMMARY

Paweł Kobes

The first curatorial center at a University

The creation of a new legal regulation on dealing with minors in the form of the Act of 9 June 2022 on the support and social rehabilitation of minors has become an opportunity to increase the number of probation centers in Poland, which may trigger a permanent increase in the importance of this educational measure in the system of dealing with minors. The result of this qualitative change is the establishment of the first curatorial center in a university building, which has already brought unexpected but very positive results.

Key words: probation center, minors, social rehabilitation, volunteering, university.

Data wpływu artykułu: 30.05.2023 r.

Data akceptacji artykułu: 20.06.2023 r.